

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

**11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: Хотел Загорје**

**12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Велика депресија**

**15.00 часова / СНП, Камерна сцена
Приче са малог одмора
Организатор: ASSITEJ Србија**

**16.00, 18.00, 20.00 и 22.00 часа / Културна станица Свилара (Ђорђа Рајковића 6б)
Програм „Друга сцена“
Маја Пелевић
КАО ДА КРАЈ НИЈЕ НИ САСВИМ БЛИЗУ
/ репризе
Битеф театар Београд**

Режија: НИКОЛА ЗАВИШИЋ
Ауторка текста: МАЈА ПЕЛЕВИЋ
Видео и ВР: ФИЛИП МИКИЋ
Композиторка: АЊА ЂОРЂЕВИЋ
Продуценткиња звука: МИНА СТРУГАР
Асистенткиња режије и видео продукције:
ЈЕЛЕНА ПИЉИЋ
Асистент видео продукције:
САЊИН ЂОРОВИЋ

Улоге

МИНА СТРУГАР
АЊА ЂОРЂЕВИЋ
ЈЕЛЕНА ПИЉИЋ
КАТАРИНА ВОЈНОВИЋ
МАЈА ПЕЛЕВИЋ
ТАЊА СТРУГАР
Дигитални стјуард: ЉУБОМИР РАДИВОЈЕВИЋ
Асистенткиња дигиталног стјуарда: МАЈА ЈОВАНОВИЋ

Представа траје 1 сат и 10 минута

**17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Сећање на Милету Радовановића / Дани књиге
О Милети Радовановићу, дугогодишњем директору Стеријиног позорја говоре:
Мирослав Мики Радоњић и Александар Милосављевић
„Сцена“, 1 и 2/2021.
О новим бројевима часописа говоре: Милош Латинковић, главни уредник и чланови редакције**

**19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Такмичарска селекција
ВИТЕЗОВИ „ЛАКЕ МАЛЕ“
Позориште „Деже Костолањи“ / Kosztolányi Dezső Színház Суботица**

Режија и сценографија: АНДРАШ УРБАН
Драматурзи: КОРНЕЛИЈА ГОЛИ и ТАМАШ ОЛАХ
Композитор: АРПАД СЕРДА
Костимографкиња: МАРИНА СРЕМАЦ
Асистенткиња костимографкиње: СЕНКА РАНОСАВЉЕВИЋ
Кореографкиња: ТИМЕА ФИЛЕП
Асистенткиња редитеља: ЖОФИЈА СЕРДА

Улоге

ТИМЕА ФИЛЕП
 АНДРЕА ВЕРЕБЕШ
 ДИНА ДЕДОВИЋ ТОМИЋ
 БЛАНКА ХОРВАТ
 ГАБОР МЕСАРОШ
 БОРИС КУЧОВ
 ДАВИД БУБОШ
 Учесници видеоснимака: МАРТА БЕРЕШ, ЕМЕШЕ НАЂАБОЊИ,
 АРПАД МЕСАРОШ, ИМРЕ ЕЛЕК МИКЕШ

Представа траје 2 сати без паузе

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
 Међународна селекција „Кругови“
 Дамир Мађарић
 ДЈЕЧАК КОЈИ ЈЕ ГОВОРИО БОГУ
 Хрватско народно казалиште Осијек (Хрватска)

Редитељ, драмтург и сценограф: САМО М. СТРЕЛЕЦ
 Костимографи: ТОНЧИЦА КНЕЗ, КРИСТИНА ТОКИЋ, МАРИО ТОМАШЕВИЋ
 Сценски покрет: МАЈА ХУБЕР
 Избор музике: ИГОР ГОЛУБ
 Дизајнер светла: ТОМИСЛАВ КОБИА
 Дизајнер видеа: ЈОСИП ГРИЗБАХЕР
 Луткарски технолог: ТОНЧИЦА КНЕЗ

Улоге

Емануел: АНТОНИО ЈАКУПЧЕВИЋ
 Писац: ВЛАДИМИР ТИНТОР
 Жена, КЗ жена: АНИТА ШМИТ
 Кћи Соња, Хана: ИВАНА ГУДЕЉ ТЕШИЈА
 Кћи Марина, Естер: СЕЛМА МЕХИЋ
 Good Guy: ИВАН ЂАБИЋ
 Bad Guy: МАТИЈА КАЧАН
 Мама: ПЕТРА Б. БЛАШКОВИЋ
 Тата: МАРИО РАДЕ
 Бака: ЉИЉАНА КРИЧКА МИТРОВИЋ
 Дјед: ДАВОР ПАНИЋ
 Глумац: ДУШКО МОДРИНИЋ
 Ото Мол, Томо, фашиста: АРМИН ЂАТИЋ
 Јасна, Леа: АНТОНИА МРКОЊИЋ
 Јозеф, ученик, фашиста, Ерик: ЛИНО БРОЗИЋ

Сусјед, Владо Бјелогрлић, фашиста,
 Хартман: ИВАН СИМОН
 Ђузепе, свећеник, др. Брунер:
 ВЈЕКОСЛАВ ЈАНКОВИЋ
 Учитељица, СС пјевачица: САЊА ТОТ
 Томина жена, благајница, КЗ жена:
 ЈАСНА ОДОРЧИЋ
 Ученик, Стјепан, фашиста, Томи:
 АЉОША ЧЕПЛ
 Ученица, Марта: МАТЕА ГРАБИЋ ЂАБИЋ
 Ученица, Ребека: АНТОНИЈА ПИНТАРИЋ
 Ученица, Ева: ИВАНА СОЛДО ЧАБРАЈА
 Лори, Роко: аниматори МАЈА ЛУЧИЋ,
 АНДРИЈА КРИШТОФ, ТОНИ ЛЕАКОВИЋ,
 НИКОЛА РАДОШ

Представа траје 2 сати и 5 минута

Такмичарска селекција
ВИТЕЗОВИ „ЛАКЕ МАЛЕ“

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА

Витезови „Лаке мале“ (ауторски пројекат), режија Андраш Урбан; Позориште „Деже Костолањи“ Суботица

Иза поднаслова „Суботичка опера гала“ је узбудљиво, бескрајно духовито, сатирично, аутоиронично и метатеатрално позорје, распевана демистификација театра, анализа али и критика грађанског оперетског позоришта, истовремено и опис судбине мађарског позоришта у Србији, ангажованог и субверзивног позоришта, употребе глумаца, њихове телесности, насиље, и тако данас актуелна манипулација омогућена позицијом моћи. У овом ауторском пројекту одавно се урбановски утемељеном редитељском методом супротстављају две естетике: она истраживачка, којој је још од „раних радова“ бескомпромисно одан Андраш Урбан и она друга, огрезла у традиционализам и не тако бенигни конзервативизам.

Миљивоје Млађеновић

ЕКС ЛИБРИС

ПЕНИС: Јесу већ ушли?

БОРИС: Да. Али смо већ при крају.

ПЕНИС: Није им досадно?

БОРИС: Не знам. Мислим да није...

ПЕНИС: Јер ако јесте, могао би ме извадити...

БОРИС: Не. Сада не.

ПЕНИС: Но! Пусти ме напоље!

БОРИС: Не могу. Ово сад није таква представа!

ПЕНИС: Никад више неће бити такве представе? Током ове сезоне сам само у једној наступао... То није фер!

БОРИС: Не.

ПЕНИС: Бар ме мало утешите! Молим те!

БОРИС: Не! Уплашићеш их!

ПЕНИС: Сад ти је проблем то што су прошли пут њих троје изашли када си ме извадио? Па, на то не могу да утичем...

БОРИС: Молим те умукни!

ПЕНИС: Хоћу да наступам!

БОРИС: Не може!

ПЕНИС: Пусти ме напоље! Хоћу да разговарам са њима! Хоћу да их погледам у очи!

БОРИС: Схвати, да не можеш...

ПЕНИС: А ти схвати да мени није довољно *fűtülés, meg a matyizás!* Они су и моја публика! Потребан сам им!

(*Витезови „Лаке мале“*, ауторски пројекат)

РЕДИТЕЉ

Андраш Урбан

Рођен у Сенти, 1970. Студирао је на Академији уметности у Новом Саду у класи Влатка Гилића и режирао у Народном позоришту у Суботици. Деведесетих година напушта студије и враћа се у Сенту да би 2000. дипломирао у класи Боре Драшковића.

По завршетку студија започиње његов професионални ангажман у позоришту „Деже Костолањи“ у Суботици, чији је садашњи директор. Богати редитељски опус Андраша Урбана сведочи о његовом разноликом интересовању и трагању за новим, алтернативним позоришним изразом. Награђен је бројним и значајним наградама на позоришним фестивалима (Битеф, 1992, Фестивал алтернативног театра Мађарске, 2003. и 2004, Стеријино позорје 2011. и 2016, Инфант, 2008) али свакако треба издвојити престижну награду „Мари Јашаи“ која се додељује као најзначајнија награда Мађарске за позоришну уметност чији лауреат постаје 2008. године.

КРИТИКА

(...) Оперета *Лака мала* из 1926. године, композитора Беле Зерковица, према либрету Ласла Силађија – честа на репертоарима мађарских оперских и оперетских кућа, више пута и екранизована, а пре неколико година изведена и у Новосадском позоришту – послужила је овде заправо као основа за опструктивну позоришну акцију.

(...) Управо о том паљењу срца и топљењу субјекта до нулте јединице у маси која је спремна да маршира, овде је реч. Није, наиме, ово представа *Лака мала*, него критичко њено издање које се друкчије и зове. Редитељ и драматурзи Корнелија Голи и Тамаш Олах, у *Витезовима 'Лаке мале'*, подражавајући оперетски ток и тон, свргли су с оперетског престола оперетско расположење и из основа изменили крајњи ефекат.

Златко Паковић (*Данас*, 15. 4. 2021)

(...) Урбан се у представи поигравао и властитим редитељским приступом театру. Атрактивном оперетском кореографијом, коју је осмислила Тимеа Филеп, вешто и промишљено, али и самоиронично, разграђивао је своју редитељску сведеност; оперетски куплети сада имају функцију сонгова, а садржај њихових текстова добија ироничну снагу на коју нас је овај редитељ навикао. Уједно, Урбан је и аутор сценографије: у првом делу представе сценски простор је сведен на празну позорницу, док нас у другом три велика платна баналношћу својих мотива – предео с дрветом, разиграни јелени на пољани те фонтана на пустој ливади с плавим небом којим крстаре облачићи – упућују на кич као темељ

оперетског погледа на свет. На трагу Абрахама Мола и његове студије „Психологија кича – уметност среће“, Урбан показује како оперетски кич не само што чини свакодневни живот пријатним него и на који начин театар, желећи да у контексту тираније тржишта угоди гледаоцу (који је постао купац уметности), успоставља конкретне ритуале који тај живот чине лепшим. Но, исто тако, редитељ указује и куда препуштање кичу води – и уметнике и публику. (...)

Александар Милосављевић

(Критика је део пројекта „Критичарски караван“ који реализује Удружење позоришних критичара и театролога Србије, под покровитељством Министарства културе и информисања)

(...) С обзиром на то да је оперета жанр хепаиенда и кружне фабуле, дакле бескрајна у принципу, Урбан зна да је мора на конкретан начин „размрдати“ и привести крају. Стога се, након предочавања „слатког мађарства“ (исто што и слатко правослађе, само латиницом), хуморна температура успешно одржава кроз низ кратких пародијских „крокија“ (рецимо, спрдња са митским мађарским јунаком Лехелом), да би Урбан, такорећи пред финиш, поново нагло дигао температуру, у два корака. Први је „животни“ – оличен у тобожњој социолошкој студији о негативном учинку „порно-позоришта“ на еротизам у култури – па и сексуалну продуктивност – војвођанских Мађара. Други је, пак, литерарни: позивајући се на богатство ласцивних речи „у наших предака“, он предочава водвиљску сцену двоструког неверства супружника, у којој се количина вербалних вулгарности (к... је најблажи израз) гомила до апсурда – како би им, најпре, посредно супротставио релативну „пристојност“ разголићеног тела, а затим, како би указао на ћорсокак у који нас води вербализам тзв. нормалног позоришта.

Претресавши маштовито и немилосрдно, темељно и заигра-но, читаву (једну, могућу) мрежу односа између институције/ феномена позоришта, глумца и гледалца – као и света који их окружује, Урбан и његова екипа поентирају своју јеретичку, у сваком погледу политички некоректну и интелигентно забавну представу кроз три сонга: сонг о глумачкој амбицији/плус контрасонг о „тешком животу војвођанског глумца; потом ругалицу/питалицу упућену политичарима, и, најзад, сонг у славу декадентне оперете и идеалне љубави (или је обрнуто?). Након тога, остаје тек простор да извођачи изнесу транспаренте са својим коначним захтевима (Урбану

и нама): „Смрт савременој уметности“, „Желимо малограђанско позориште“, „Лака мала за све“ итд. (...)

Светислав Јованов

(Критика је део пројекта „Критичарски караван“ који реализује Удружење позоришних критичара и театролога Србије, под покровитељством Министарства културе и информисања)

ЗАУСТАВИТЕ ЗЕМЉУ, СИЛАЗИМ!

РИМСКЕ НОВИНЕ ИЗ 6. ВЕКА П. Н. Е.

Један од првих аката који се приписују Сервију Тулију (према легенди, један од римских краљева, 578–534. п. н. е; последњи краљ Рима етрурског порекла; поделио народ на пет класа и успоставио владавину богатих) јесте успостављање цензуса. Ливије проглашава цензус најздравијом мером за империју која тек треба да постане велика. Према новоуведеној мери, дужности у рату и миру није требало да се врше појединачно, као раније, већ у складу с величином личног богатства. Сваки појединац био је дужан да се упише у оној области у којој је становао и да, при томе, да изјаву о величини своје имовине. То се чинило у присуству цензора. Тако добијени спискови чинили су основицу на којој су створене класе.

Велика промена институција значила је и увођење нових елемената – територије и имовине. Други елемент постао је моћ у владавини, уместо оног ранијег – само утицај у њој. Да су градске и сеоске општине имала сва самоуправна овлашћења и биле изборне јединице за избор сенатора без обзира на класе – владавина би била демократског карактера, као код Атињана. Ове локалне управе обликовале би државу према сопственим жељама. / Луис Морган, *Древно друштво*, Просвета, 1981.

Једном ћу у баладу да се прерушим

О, да ми је да се још само једном заљубим, / Опет бих узео костим вечног дечака...

Стић'у сутра до мрака до комшијског облака, / Под њим ћу се опет родити...

Приредила А. К.

Нови Сад се опрашта од Балашевића

Међународна селекција „Кругови“
ДЈЕЧАК КОЈИ ЈЕ ГОВОРИО БОГУ

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА

ДЈЕЧАК КОЈИ ЈЕ ГОВОРИО БОГУ, писац **Дамир Мађарић**, режија **Само М. Стрелец**; Хрватско народно казалиште **Осијек** (Хрватска)

Потресна представа о повампирењу фашизма, на основу записа дечака из јеврејске породице који сања о томе да постане глумац, а чији сан прекида Смрт у оличењу фашистичког војника. Овај, како га редитељ означава „фантастичан комад за младе и децу“, истовремено је и сарказмом прожета утопијска прича о безмерној вери у моћ позоришне уметности, кадрој да се супротстави сваком Злу, насиљу и разарању.

Миливоје Млађеновић

ЕКС ЛИБРИС

ПИСАЦ: Цијели град је постао затвор. Киша је непрестано падала стварајући житко блато. Изградили су и логор лијепог имена: Даница.

Улазе Јозеф и Стивјан с врећом за ударање.

ЈОЗЕФ: Долазе нам Жидови, Срби, Цигани. Јучер сам једноме избио око и зубе. Пуцао сам по њему, трчао је ко зец. А ти?

СТЈЕПАН: Ја дођем једном и ударим га шаком, он падне као покошен! Дођем другом, падне доље, трећем, четвртом, а пети, сунце му мамино, никако да падне! На крају је молио да га убијем!

Јозеф крајичком ока примјети дијете, крене унаштрашке према њему.

ЈОЗЕФ: Камо, мали?

СТЈЕПАН: Како се зовеш?

ЈОЗЕФ (Прејозна ја.): Емануеле.

СТЈЕПАН: Јеси ти Жидов?

ЈОЗЕФ: Видиш ову десницу? Видиш ли? Добит ћеш зачас с њом, а сада бјежи, бјежи!

ПИСАЦ: Баки и дједу сам испричао цијелу згуду. Дјед је зашутео од муке и бриге. Мени се ноћу чинило као да чујем јауке и крикове људи из логора лијепог имена Даница, али то није било могуће, био је предалеко. Убијали су, онако звјерски... видио сам пред очима људе које туку, пуцањ и нож.

Школа. Улазак Владе.

ВЛАДО Б.: Нећеш ти мени још дуго ту сједити, Жидове! Упамти то.

ЈАСНА: Бјелогрлићу, остави дијете на миру! Ово је школа ако ниси заборавио, а не улица!

ВЛАДО: Опа, штитимо Жидове? Волиш их, а? Пази да и ти не завршиш у логору, љепотице!

ЈАСНА: Пустите њега! Лупа глупости јер друго ни не зна. Такви су ти типови увијек кукавице!

(Дамир Мађарић, *Дјечак који је говорио Богу*)

ПИСАЦ**Дамир Мађарић**

Рођен 1959. Дипломирао је режију 1989. на Академији за казалиште, филм и телевизију у Загребу. Режирао је у разним позориштима у Хрватској (Драмско казалиште „Гавела“, Дјечје казалиште Бранка Ми-

хаљевића у Осијеку, ХНК Вараждин, Пожега, Вировитица...), те у ХНК Мостар. Режирао дела Држића, Гаврана, Цанкара, Шекспира, Гетеа, Давора Шпишића, Хашека, Кишона, Чехова, Камова...

Његова драма *Смрт љумца* објављена је у часопису *Плима*, а извело ју је Позориште Вировитица у сезони 1997/98. У свом малом позоришту „Оберон“ поставио је своје текстове *Нори кршица Маршин* и *Дјечак који је говорио Богу*.

Осим режијом, бавио се превођењем и писањем. Био је радијски водитељ, новинар, директор радија, уметнички руководиолац Театра ИТД у Загребу. Поставио је на сцену преко педесет представа, превео десетак драмских текстова са немачког, а написао је и књиге за децу и младе *Како смо маму и тата сјасили од банкрота*, *Дјечак који је говорио Богу*, *Несрећни Даго*, те драмске текстове *Смрт љумца*, *Глумице у зајрљају* и *Ричард III Грбави*. Оснивач је Фестивала за децу и младе „Јаје“.

РЕДИТЕЉ**Само М. Стрелац**

Рођен у Птују, 1966. Након завршетка студија позоришне и радијске режије на Академији за позориште, радио, филм и телевизију у Љубљани, где је дипломирао представом *Живој љејбоја* Душана Јовановића, у студијској години

1991/92. усавршавао се на Високој школи за глумачку уметност „Ернст Буш“ у Берлину. Од 1992. до 1997. био је уметнички вођа птујске позоришне трупе „Зато“, из које је Позориште Птуј поново професионализовано, за шта је 1997. примио награду „Златна птица“. Од 1997. до 2001. директор је Позоришта Птуј, где покрене фестивал монодраме, конкурс за младу драму те СКУП, фестивал камерног театра. Од 2001. до 2006. био је уметнички директор Дrame Словенског народног гледалишча у Марибору.

На позоришним фестивалима у Словенији и иностранству до сада је много пута награђиван, а осим са словеначким институционалним театрима, као редитељ сарађивао је и са позориштима у Загребу, Ријеци, Вараждину, Вировитици, Београду, Грацу, Трсту... За ХНК у Осиеку, као редитељ и сценограф, поставио је вишеструко награђивану драму *Емеи* Иване Шојат.

КРИТИКА

Роман и представа почињу пишевим испраћајем жене и дјецe на море. Они га остављају како би након годину дана нешто написао. Друштво му праве мачак и пас, који га једнога дана одведе до напуштена ормара у којем писац пронађе Емануелов дневник, што рјешава проблем његова писања и раствори Емануелову драму.

Редатељ Стрелец у драматизацију уписује мефистофеловски мотив, два дјечака, Доброга и Лошега, чиме усложњава структуру драме и представе, коју реализира као драму у драми. Како би је што више актуализирао и осувременио, на позорницу смјешта телевизијски екран на којему се све вријеме представе врте филмови аутоутрка. Но, умјесто жељеног контраста, који би истакнуо бешћутност сувременог свјетоназора, у првих пола сата представа је „мртва“.

Андрија Туњић (Вијенац, 22. 4. 2021)

(...) Млади Антонио Јакупчевић игра протагониста, дјечака Емануела, зрело и стрпљиво. Крупан, уопће не одговара улози, али пронашао је црту унутарњег зрења која га издиже и изнад доста баналних реплика и мисли које су му припале у реченицама. Наиме, тај 13-годишњи дјечак паметнији је него што, ето, и писац у комаду и аутор самог дјела умију срочити. Редатељ је то схватио и препустио се интуицији глумца. Лијеп посао.

Режија је, дакле, намјерно театрална, али није претјерана. Представа је жива ритма, сцена, премда практична, није баш ликовно привлачна, а сувишан је и прозиран застор-вео између два простора за игру (све рад редатељев), но глумци се, ето, одлично сналазе и природно освајају простор.

Одушевила ме Петра Блашковић као Мама, дјечакова, која игра заносну провинцијалку која би (малко безазлене ироније редатељеве, као Чеховљеве сестре, најрадије у Мо-

ску). Игра занос животом који постаје трагичан у односу на околности које обитељ сустижу. Путујућег глумца одлично игра Душко Модрић, дојмљив је и Давор Панић као дјед.

Томислав Чадеж (*Јуџарњи листи*, 12. 4. 2021)

(...) Захваљујући сценском покрету Маје Хубер и сценографском окружењу, врло је потресан приказ транспорта несретних људи према логору гдје их чека смрт, додатно наглашен одложеним ковчезима и одбаченом одјећом. Армин Ђатић као Ото Мол, садистички убојица и назови љубитељ казалишта, карикатуралним приступом одлично указује на настрану блискост између опаког убојице и љубитеља умјетности заточених у истом уму.

(...) Занимљива је, мада неважна, разлика између Мађарићеве и Стрелчеве поанте по питању зла: према Мађарићу „зло има свој крај“, али „Бог шути“, док се према Стрелцу од зла може сакрити „у свијету маште“, гдје „има књига и казалишта“.

Олга Вујовић (*Кришиказ*, 7. мај 2021)

ЗАУСТАВИТЕ ЗЕМЉУ, СИЛАЗИМ!

ОВЕ СВЕТСКЕ КОМПАНИЈЕ САРАЂИВАЛЕ С ХИТЛЕРОВИМ НАЦИСТИМА

Хуџо Бос: Модни дизајнер постаје члан Нацистичке партије две године пре доласка Хитлера на власт. Креира униформе за СС одреде и Хитлерјугенд, које шију логораши у концентрационим камповима.

Форд: **Хенри** Форд прима највиши орден нациста који може да добије не-Немац.

„Фолксвагенов“
лого са свастиком

Мерцедес, *Фолксваген*, *Ауди*: Власник „Мерцедеса“ признаје да је за њих радило 40.000 принудних радника у грозним условима. У „Фолксвагеновој“ фабрики у Волфсбургу радило је 12.000 заробљеника, а данашњи „Ауди“ (Ауто Унион), користио је 20.000 заробљеника из концентрационих логора.

БМВ: Тек 2011. власници БМВ-а признају да су отимали јеврејске фирме у Немачкој, користили радну снагу из логора и пословали с нацистима. Глава породице Г. Квант постаје члан Нацистичке партије 1933, а његова бивша супруга М. Ритшел удала се за Јозефа Гебелса...

Шанел и *Луј Витон*: Аутор књиге тврди да је Коко Шанел антисемита, хомофоб, активно сарађује с нацистима током окупације Париза. И модна кућа Витон има јаке везе са вишијевским режимом.

Бајер: Фармацеутска кућа је производила отровни гас „циклон Б“, којим су нацисти спроводили масовна убиства Јевреја у концентрационим логорима. Радило је 83.000 логораша само током 1944...

www.blic>biznis, 10. 01. 2017.

ИНТЕРВЈУ

Филип Грујић

аутор текста
„Велика депресија“

КАКО ПРЕЖИВЕТИ ИМПЕРАТИВ
БИВАЊА НЕГДЕ ДРУГДЕ?

Филип Грујић аутор је драмског шекспира „Велика депресија“ по којем је у Српском народном позоришту настала дијалогска представа редитеља Марка Челебића, изведена синоћ и на Позорју.

У разговору за Билтен драмски писац говори о прошлости коју му је друштво оставило као терет у садашњости, о томе има ли емпатије међу његовом и млађим генерацијама, како изаћи из наших замршених дијалектика, те како вратити румене образе у међусобној комуникацији у којој шизофрено не одустајемо ни од једне стварности, ни у једном тренутку.

Шта је тај неиздрж који ти редитељ Челебић помиње у запису поводом теме и представе? Можемо говорити о разним неиздржима, данас је најјаснији можда онај да се ово како живимо више не може издржати, а отићи и даље издржавамо...

● Па да, али неиздрж може да буде и нешто друго, често и позитивно, па се претвори у негативно. Неиздрж није само да не можеш издржати нешто, већ хоћеш да се нешто догоди – не можеш више да не можеш више. У овој драми неиздрж је у оба смисла, он је нека поливалентност која је кључ драме.

Да ли тај неиздрж зависи од тебе или од околности око тебе, друштва?

● Као особа не можеш нешто да радиш без друштва, а ни друштво не може да ради нешто без појединца. Не иде једно без другог. Не постоји толико изопштена особа која може да каже да не зависи од друштва. Све је узајамно, самим тим друштво формира људе такве какви ће бити, одређене генерације или једног доба, као што сви људи формирају једно доба. Сада, ето, имамо корону којом нам је живот додатно условљен, али увек је условљен не-

чим што човек чини или не чини. Практично, ми једни другима одлучујемо о судбини.

На овом Позорју, и на многим претходнима, доста се причало о прошлости, тематизују је многе представе, говоримо о помирењу, разумевању, поновном сјајању, о брисању прошлости, шминкању. Како тебе звуче све те приче о земљи у којој живимо, умарају ли тебе и твоју генерацију, која тошво да и нема личну прошлост, толико сте млади. Твој старији колега Енес Халиловић каже да ниши ми припадамо овој земљи, ниши она припада нама, никаквој односа ту нема, а без односа нема живота. Осећа ли твоја генерација какву узајамност?

● Немам ту прошлост с којом имају да се суоче они који су је живели. То није моја ствар. Нове генерације, ратне, послератне или тик предратне, немају ту прошлост и не можемо се бавити њоме како то чините ви који сте у њој живели.

Она јесте утицала на животе непосредно, али ми нисмо били актери деведесетих, иако смо одрастали у њима. Једино што имамо су последице тога и то што слушамо о томе. Генерације рођене шездесетих и седамдесетих, за њих су то горуће теме, и извесно је да се тим поводом неке ствари морају истерати на чистац.

Као млађе генерације, пребацили смо фокус на оно што нас тишти као индивидуе, а не као друштво у целисти. Стварно мислим се нећу никада бавити том прошлосту, а и моја генерација све ређе се бави тиме. Све више покушавамо да се бавимо нашом личном, интимном малом прошлосту, јер глупо је мислити како је она мање битна од неке туђе прошлости.

Јесу ли ти мали животи заиста битни, или су ипак тошво во тошвоу невидљиви?

● Мали животи су увек невидљиви, само велике ствари обликују неко колективно сећање, а ако немамо видљиве велике ствари које се догађају – не могу да смислим неки рат, имам тек свој мали живот који водим, онда се њиме и бавим.

Говоримо много о недостижку најне једних према другима, осећаја за другој човека, емпатији. Има ли је у твојој генерацији више или је више депресије, анксиозности, дисоцијалне заљеганости у будућности.

● Има и једног и другог. Емпатични људи имају та преувеличана осећања, солидарности најчешће. Када неко прејасно реагује на нешто, то не мора да значи да је самарићанин сам по себи, већ се боји да се њему не деси нешто.

Погрешно је рећи да смо ми као генерација неемпатични само зато што на другачије начине то манифестујемо. Данас имамо друштвене мреже као константу и сенку над нашим животима, али и као будућност наших живота. То је нешто што ваша генерација није имала. Ту исказујемо солидарност или бруталност, али то је наш живот. И није неемпатичан, само је емпатија променила своју манифестацију.

У овако шизофреној стварности, чишање може да буде само доказ воље, а шша је онда писање из визуре једног писца?

• То је покушај да се ствари објасне и разумеју, макар за мене је тако. Одабрао сам да се изражавам на овакав начин, изабрао овај пут, најпластичнији, кроз реч. Како никад до краја неће све бити јасно, верујем да никад нећу престати да пишем.

Да ли ти буде лакше кад нешто ставиш на папир, да ли ти свећ буде лакши, или је увек тешко кад се пише?

• Узбудљиви су почети, и крајеви су бескрајно узбудљиви, али право писање у средини, е то је мука. То је неко ломљење и тражење, али кад схватиш да си ухватио за реп мисао, да кротиш то што желиш да кажеш ка ономе што желиш да кажеш, онда се све више радујеш крају. Кад дођеш до краја, настаје нека велика празнина, која траје.

Буџимо наше животије тако што их лажно ушминкавамо, лажно се представљамо по овде поменутиим друштвеним мрежама. Тако се исто разбацујемо речима, на исту тему једне важе за једне људе, друге за друге...

• Да се нешто променило у односу на раније, видимо, рецимо, из Флоберових књига – није да нису постојали олажавања, шминкања стварности, само сада фотка све бележи, и стиже лајковања, али у чему је разлика?

„Јединство међу људима треба зачети сићницама какви су румени образи“, каже Марко Томаш. Како зачети то руменило кад се, и мимо короне, тако рејко срећемо. И кад се срећемо, дрндамо телефоне, нико никој не гледа у очи, сви чукају поруче, не могу да оставе ниједну стварност, нису способни да се излојују, не доушћају себи да се одморе бар мало у некој од паралелних стварности?

• То је пакао од питања. И истина је, лепо је то Марко рекао, али мислим да је то много тешко. Бранио сам друштвене мреже, али постоји и озбиљна ствар која је проблематична: током короне осетио сам олакшање што на друштвеним мрежама, на сторијима, нисам видео људе који се забављају и нисам видео тај стални императив бивања негде другде, тај константни осећај да стално нешто пропушташ, да ниси довољно адекватан тренутку којем припадаш. Ако си сад овде, пропашће ти нешто друго.

Румени образи се не догађају баш због тога што хоћеш толико тога да видиш. И кад се догодила корона, бар у првим месецима, одједном си на сторијима успевао да разговор усмериш на особу са којом си. Проблем је што је све трајало предуго и постала је мука од особе с којом си. И свега буде превише.

Не знам како се борити против тога. И ја гледам телефон сваки час, и ја хоћу непрестано да будем другде: Кад сам негде, хоћу да будем другде. Ако сазнате како да се изборим с тим, јавите ми, волео бих да чујем неки одговор.

Ево одговора: Не бићи на друштвеним мрежама, неће у стварности руменићи образе са неким.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

Марко Челебић
редитељ „Велике депресије“

МЛАД ТИМ И ПОЗОРЈЕ КАО ПОДСТРЕК

Млади редитељ Марко Челебић гостује на Позорју дипломском представом *Велика депресија* једнако младог писца Филипа Грујића. Разговарамо о мотивима за рад на представи, младом тиму и значају Позорја за младе ауторе.

Како је дошло до тога да радиш „Велику депресију“? Шта је вама важно код овог комада?

• Писац је мој најбољи пријатељ, знамо се још као бебе, живели смо заједно, били смо цимери... Он ми је у једном моменту рекао да је пронашао занимљив чланак у новинама и да је кренуо да пише текст о дотичном Ебену Бајерсу. Написао је комад који ме је заинтересовао и узео сам да га радим.

Ово је ваша дипломска представа, селектована је за Позорје.

• Да, рекли су нам да се то годинама није десило.

У последњих петнаестак година са својим дипломским представама на Позорје су долазили Милош Лолић са „Великом белом завером“ и Влајко Илић са представом „Сам крај свећа“. Влајко Илић је и надрађен. Ово је, претходно, и за вас велики подстрек.

• Веома смо поносни што је наша представа у селекцији. Углавном се устручавам да о нечему што урадим јавно говорим, стидљив сам. Ово је једна од ретких ситуација у којима идем и причам, мислим да је велика ствар и за мене и за Филипа Грујића, као и за цео тим. Катарина Шијачић је наша сценографкиња, ту су глумице из класе Бориса Лијешевића, Новак Ђидић који је радио музику... Мислим да је лепота представе и у томе што иза ње стоји један млад тим.

Да ли је корона ошјала процес?

• Веома, све се стално померало, прекидали смо, разболевали се, враћали се процесу... Успели смо и мислим да је Стеријино позорје потврда свега. Суштински везано за ову представу је јаз између аристократије и радничке класе и тог обрта који се дешава, колико

је потребно да се чује глас радника? Радници умиру, с друге стране, кад умре неки припадник аристократије, неки плејбој, тек онда се случај преиспитује... Важна је паралела између два света, као и породична драма, однос између два брата, однос оца према синовима...

Где налазиш инспирацију?

- Не знам, стварно не знам. Просто волим ово да радим. Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

Тијана Марковић

Госпођа Бајерс
у „Великој депресији“

МИ СМО ПОМЕРИЛИ ГРАНИЦЕ

Глумица Тијана Марковић говори о искуству рада на представи *Велика депресија*, о потреби за друштвеним дијалогом који нам једини, каже, може донети исцељење.

Коју врсту искуства Вам је донела ова улога?

• Донела ми је једно ново искуство. Пре свега због текста, то су монолошке форме и питање како дешифровати савременог писца. Био је велики изазов да монолошку форму претворим у дијалoшку. Тај тренутак интеракције са публиком, да лик који тумачим постане жив. Кад сам први пут прочитала текст била сам скептична да ли ја то могу и да ли млад редитељ тај текст може да откључа? Да пређе рампу, да буде живо? Онда сам разговарала са директором драме СНП-а Милованом Филиповићем и он ми је рекао: прочитај још једном. Послушала сам га и сетила се Игора Вука Торбице који је говорио како треба подржавати младе и неговати их. После другог читања знала сам да је то то. Заиста сам задовољна и мислим да је учешће на овом фестивалу велика ствар. Дивно је што је селектор препознао вредности и што учествујемо. Значајно је да видимо ново драмско писмо, па и ново позориште. Мислим да смо померили границе.

Кажеш да као глумица волиш просторе који нису комфори?

• Мислим да је за глумца важно да иде ван комфора, волим просторе који нису ухватљиви, ова улога ми то пружа, осећај да не могу да додирнем дно. Волим када не

Фото: Б. Лучић

знам на чему сам. То је зона слободе у којој могу да истражујем. То је мени у овој представи било инспиративно.

Редитељ Марко Челебић истиче социјално раслојавање као важан њан њриче.

• То је нажалост увек присутно. Ова представа је актуелна. Видимо и са чиме се савремени човек суочава. Борба је непрестана. Тада се користио радитор, сада се користе неки други стимуланси јер се мора бити вечно млад, али принцип је исти. А шта је суштина? Друштво је неиспуњено.

Поставља се питање смисла?

• Питање смисла и сврхе и идентитета. Моја јунакиња каже „...а онда ми је рекао да је живот велика хрпа гована и да ће тужити своје родитеље што су га родили без његове дозволе. Велика депресија.“ Тако настаје депресија која и данас траје. Постоји недостатак комуникације, заборавили смо да слушамо једни друге. Да се слушамо, мање би било потребе за стимулансима. Писац Џевад Карахасан, који је недавно био председник Жирија Позорја, каже да је разговор оно што ће спасити свет. Управо о томе говорим – док не будемо разговарали, не можемо напредовати као друштво, само тако се можемо исцелити.

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

Аница Томић

драматизација и режија „Хотела Загорје“

Јелена Ковачић

драматизација

ПРОСТОРИ СЕЋАЊА

Драматуршкиња Јелена Ковачић и редитељка Аница Томић мотор су ауторског тима представе *Хошел Загорје* настале према истоименом роману Иване Бодрожич. Оне за Билтен говоре о настанку ове представе мозаичке структуре, која се на директан начин бави траумама рата и покушава да осветли какав пртљак носимо са собом и не можемо га се ослободити ни кад га надрастемо.

Како се родила идеја да њосћавише на сцену ѡредсћаву инсћирисану романом Иване Бодрожич?

● **Аница:** Из Градског казалишта „Гавела“ Борис Свртан је позвао и рекао како би волео да се ради *Хошел Загорје*. Имала сам идеју и раније, и кад је управник позвао пристала сам, иако сам мислила да се нећу више бавити ратним тематикама, како то чиним последњих двадесет година. Овај роман је донекле специфичан самим тим што је Ивана негде и моја генерација, уједно то је и моја прича. Њен отац био је на Овчари као и мој, само што се мој отац вратио. Имала сам лични линк с тим романом и страховала сам јер то је и моја прича испричана кроз њену причу... Било је препрека, али кренуле смо да радимо представу кад је Дражен Ференчина преузео „Гавелу“. Роман је радикално адаптиран, радиле смо на основу литературе и поезије ауторке, њених кратких прича, изјава у интервјуима... И доста смо дописивале да би текст уопште био постављен. То јесте проблем и разлог зашто роман, објављен 2010, до сада није постављен, а многи су хтели да га раде.

Морало се сћецифично ѡрискћуйићи?

● **Аница:** Зато што у роману постоји хиљаду ликова на нивоу скица, који немају драмску структуру, све је било комплексно... Било је баш тешко, толико да сам три не-

деље пред премијеру срушила читав концепт првог дела. Тада сам решила да направим неку врсту хибридне стендап форме. Сав први део да буде иронијска шала, добра шала за публику, па да се са дистанце уопште уђе у причу.

Веровајно је шћо био сложен ѡсао.

● **Аница:** Веома, самим тим што су на сцени жене од четрдесетак година, нису девојчице. Спојиле смо мноштво ликова да бисмо изградиле представу. Иако је много преузето из романа, све смо умешале, направиле неки меланж да бисмо осветлиле поједине делове како би публика уопште схватила наратив. Све је другачије кад читате роман.

На који сће начин драматуршки ѡрадиле сложену мозаичку сћрукћуру?

● **Јелена:** Јако тешко. Драматуршки је донета одлука веома важна за нас: све играју жене, мушки ликови се само спомињу, осећа се њихова присутност. Било нам је важно да причу причају жене, неко ко је увек у другом плану, а поготово из ратне перспективе, жене готово никад или врло ретко говоре. Жене су те које остају, мушкарци су они који одлазе, жене чекају, неке дочекају а неке најалост и не, било да су одрасле или девојчице... У првој драматуршкој варијанти постојала је троделна структура. Нас је водила Иванина мисао, нама је то било важно. Поклонила нам је потпуно поверење да правимо своју варијанту приче. Како је Аница рекла, у првој верзији први део је класичније драмски постављен. Испоставило се да то не функционише, није погођен ауторкин тон. Тај роман је интониран врло иронијски управо зато што га приповеда девојчица, гледа се очима детета које не схвата све што се дешава, али истовремено нешто и разуме. То је важан одмак. Онда та форма стендапа: Казалиште „Гавела“ нам је омогућило да постигнемо један одмак и ту се заправо много тога дописивало. Роман је писан мозаички и можда подсећа на неке дневничке записе. Није било лако ни сложити ту форму стендапа, „хибрида“, како Аница каже. Требало је постићи један наратив који публика може да испрати.

Фото: Б. Лукић

Веома су важне фотографије Хошела „Загорје“ у првом делу.

● **Аница:** Фотографије су у контрапункту с тим што се прича. Сада је хотел у потпуности девастиран, то је огромно бетонско здање – нама је то постало симболичко место пропасти свега и бесмисла свега. Онда контрапункт тих фотографија и прича које чујемо са сцене о ономе што се тамо догађало. Из тога је произишао први део представе.

У склопу процеса ишли сће у Хошел „Загорје“ да видише тај амбијент.

● **Аница:** Јесмо, то је сада пропала зградетина зарасла у коров, поразбијана... Она је прави симбол свих девастираних простора који су у бившој Југи важни. С друге стране, она је за мене пример идеологије у коју се веровало, која је била бриљантна а сада је потпуно уништена. У представи спомињемо како су Кинези дошли да купе тај хотел, и то је истина. Кинескиња која се зове Ју, имали смо и снимке, она иде са том делегацијом, ту су званичници из Кумровца...

Наднаравно.

● **Аница:** Тотално, они јој преводе, она иде у неким високим штиклама по том корову...

Јелена: Уз све то, она се зове Ју.

Аница: Она је замислила да тамо направи спа, туристички центар – све за Кинезе. Наравно, ни то није успело. Разумете колико смо ми јадна земља? Не можемо ни Кинескињи продати хотел који је у лошем стању. Ако говоримо о самом хотелу, Ивана је године дословно провела у једној собици и морала се успињати на прсте да кроз прозор види свет... Оно што сам први пут рекла кад сам звала Ивану, а ишле смо у школу заједно, гласило је: „Гледај, од тог твог романа и те твоје собе у Хрватској се није баш пуно тога променило. Клаустрофобија је и даље ту.“ Зато сам прво имала идеју да глумица која игра Ивану дословно вуче са собом ту собицу... Иако је Ивана данас успешна и све остало, може да покаже како је физички прерасла ту собу, но та соба и клаустрофобија, све нас прати. Ту мислим конкретно и на Србију и целу ову регију.

То јесте прича о конкретном случају, о Вуковару, но верујем да ће се моћи препознати, јер на неки начин прича и даље траје. Врло је битно за ове политичаре да она траје, то им одговара, по потреби је могу призвати и њоме манипулисати.

На једној фотографији види се библиотека из тог комплекса, тамо су предавали највећи у тој политичкој школи, Жижек [Славој, словеначки филозоф] између осталих. Тамо имате хрпе књига на поду, буђавих...

Кроз слику човек интенише доживљај. Нарочито ако говоримо о прстојору шрауме и пошреби да се она превазиђе.

● **Аница:** Управо зато фотографије у нашим пројектима често користимо као простор сећања.

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

Дијана Видушин

Ивана у представи „Хотел Загорје“

ТРЕБА ЗНАТИ ЉУДЕ, ТРЕБА ИМАТИ ВЕЗУ – ЗАТО СМО ТУ ГДЕ ЈЕСМО

Глумци загребачког Драмског казалиша „Гавела“ и „Хотел Загорје“ стигли су на Стеријино позорје из Дубровника где су два пута изводили своју представу. До Новог Сада путовали су пуних 15 сати и за то време прешли осам граница са свим гужвама и, због короне, компликованим прегледима путних исправа и ПЦР тестова.

За публику Позорја вредело је што су дошли, а аплауз који су добили после изведбе надамо се да је мало залечио аутобусом згужвану душу. После представе за Билтен је говорила Дијана Видушин, која тумачи списатељицу Ивану Бодрожић.

Кад је настао „Хошел Загорје“, у корони?

● Представа је изашла прошле године, 14. фебруара, и онда је већ у марту био локдаун, одиграли смо је седам-осам пута и стали. Није стигла да се размаше, нисмо је се наиграли. Тек најесен смо поново почели да је играмо, кад се све мало отворило.

Како сће преживели овај дуи период под пандемјом?

● У почетку, док још нико није знао колико ће заправо да траје, било је, чини ми се, лакше. Претходно сам имала интензиван период у позоришту, тако да ми је, с једне стране, чак одговарала та врста одмора, али кад је то почело да траје, онда сам схватила да ми је посао јако важан и да ми недостаје, да се кроз тај посао – глуму и празним, и пуним, да ми баш недостаје... Нажалост, и земљотрес нас је онемогућио да играмо у свом матичном позоришту, „Гавела“ је једино позориште у Загребу у којем сада не играмо. Добили смо замену сцену у Травном [део Загреба], чекамо да се наше позориште оспособи за играње. Још увек чекамо, доста дуго траје то сређивање. Не изгледа толико страшно споља, колико изнутра, где уопште није било сигурно ни за публику ни за глумце.

За људца је увек лакше кад се одговорности некако доде-ли на сцени, када се равномерно раздели међу акћерима представе. У овој представи највећа одговорност лежи на вама, ви сте њена локомотива и дириџент, ви одређујете шемџо ипре...

● Јесте, за мене је ово до сада најзахтевнија представа. Стално сам на сцени у тој улози лидера, и није нимало једноставно искапати из улоге приповедача у сцене које су нам одређене да их играмо мимо тога, сцене из живота главне јунакиње.

Занимљив је концепт представе, а дуго смо га и тражили. Аница и Јелена дуго су се бавиле овом причом, много пре него што смо почели да је радимо у позоришту, и зато је све било зрело да се ради у овом тренутку. Сећам се, кад сам читала тај роман, нисам ни помишљала да ћу играти. Упознала сам и списатељицу Ивану Бодрожич, прекрасна жена, упознала сам и њену маму, упознали смо неке људе који су живели у Хотелу „Загорје“ и све преживели. Посебан је осећај када играш људе који су све то доживели, другачија је врста одговорности него када играш ликове из литературе, која је увек фикција. Добро, Ивана сама каже да и у њеном роману има фикције, али знамо сви да је то прича која се, нажалост, десила.

Шта бисте рекли, да ли је данас 2021. или и даље 1991, што ишћање џосћавља и једна од јунакиња. То је шта година из које се рађа чувено ишћање „А шћа сће радили 1991, где сће били?“ Она и данас искаче као неки косћур из ормара?

● Ми желимо да је 2021, али неке ствари враћају нас у ту 1991. Нисмо још све рашчистили и зато су потребне и овакве представе и филмови, да кроз уметност можда покушамо да доживимо катарзу, па да некако кренемо даље. Све то, наравно, зависи ко је како прошао у рату. Ја сам, рецимо, имала осећај чудне кривице, јер – исто сам годиште као Ивана Бодрожич, 1982, али рођена сам у Пули где рат није стигао на тај начин. Ми га јесмо осетили, последично, у другим стварима, али не интензивно као Ивана, на пример. Питаш се како ћеш уопште успети да разумеш ту судбину, али, ево, надам се да смо успели то пренети публици.

Једна јунакиња из представе каже: „Треба знаћи људе, шреба имаћи везу. Зашћо смо шу где јесмо.“ То су нам донеле деведесетте и шћој дијагнози наших друшћавџа нишћа не шреба догаћи, врло је прецизна, ја ишћак, има ли одмака?

● Има тога и даље, то је просто тако, али ја након тога у представи кажем морамо даље, морамо даље с представом, али морамо даље и у животу, идемо да градимо неку бољу будућност. Мислим да је у представи доста важан интервју који се изводи у другом делу, то је Иванин интервју са Александром Станковићем, аутором емисије „Недељом у два“, то је заправо део из емисије када Ивана каже да се труди да буде паметна и одговорна према својој деци, да не шири мржњу. Деца треба да знају шта се догодило, али не треба ширити мржњу.

Наши родителџи заправо врло честћо чине суйројино, не моју да се ослободе штеретја прошлостћи, доносе нам та ипред вратја, ошћерећују нас својим изборима, одлукама и шрескама, врло је шешко живети са шћим. Да ли имаће ушћисак да су новије генерације родителџа друћачије?

Фото: Б. Лучић

● Имала сам срећу у животу јер су моји родитељи у том смислу били дивни. Никада ме нису оптерећивали. Нису делили људе по националности, нити су ме томе учили. А то људи и данас раде. Кад крену ти стереотипи, „Ма, он је Босанац, он је ово, он је оно“... Чула сам једном и реченицу „Србин, али добар човек“, што је грозно, али то је предрасуда коју је дотични зацртао, и против тога се треба борити. Те реченице и стереотипе, те погрешне матрице треба освестити, гласно.

„Све добро касни у овај део свешћа“, каже једна јунакиња. Касни ли и шћозоришће? Какво нам је оно?”

● Баш сам се, кад смо кренули да радимо ову представу, питала зашто то радимо сада, да ли је право време, али сам онда схватила да је представа настала онда када је и требало. Да је почела да се ради одмах након рата, можда би било прерано, пресвеже, и да овакве ствари можда заиста треба радити с неким одмаком, кад се ствари слегну, када знамо више о тој стварности.

Врло нам је занимљиво да играмо ову представу на различитим местима јер људи различито реагују. Пре Новог Сада били смо у Дубровнику који је био погођен ратом. Осетило се у публици неко побратимство у смислу да су људи врло добро разумели те приче. Они су их свакако доживели другачије од оних који су предству гледали у Пули, што не значи да је у Пули нису доживели на прави начин. Исто тако, представа је вечерас у Новом Саду сигурно резоновала на неком другом нивоу, другачије.

Оно што је Аница, редитељка, хтела, јесте да представу играмо за младе људе, за ту младеж која и не зна шта се све догодило. Не знам ни ја – тада сам као и Ивана имала 9–10 година, ништа нисам знала, сећам се само да ми је „Дневник“ предуго трајао, много дуже него иначе, што ми је ишло на живце, јер није било цртаног филма, али нисам доживела ништа драматично.

Али деца нађу пут, излаз из безизлаза, у представи се то такође види: Ивана и њене другарице нашле су у том хотелу дећу игру, имали су плес, забаву, живот је ишао даље. Најтеже је било мами, знала је шта се догађа, имала је одговорност васпитања, живота у том простору, дељења судбине са другима, све то на својим леђима. Ивана је тек касније доживела суочавање са тим што се догодило, и сам роман је суочавање.

Поменули сѐе како морамо да изговарамо неке реченице, истине, да се суочавамо. Ваше колеџнице, глумице из Србије, изговориле су прошеклих месеци неке важне реченице које су се ѿйуш домино ефекта слиле низ цео реџион. Јесу ли изазвале истинску солидарност или су биле ѿек вестџ за насловне сџране неколико дана?

• Јако је важно и апсолутно подржавам сваку особу – и жену, и мушкарца, који су доживели неугодну ситуацију, подржавам кад то изговоре јасно и гласно. Њих треба подржати, пружити им руку и заштиту, појединца и друштва. Имена оних који су то чинили треба јасно изговорити, треба рећи да је то нешто што се не сме догађати. Ми смо, нажалост, још увек врло патријархално друштво у којем се такве ствари тешко изговарају.

Не тако давно живели смо у времену када је било нормално да мушкарац удари жену, да је жена ниже биће, да је подређена, да мора да буде подређена да би опстала. Жене су се сада почеле бунити, говорити и апсолутно подржавам да говоримо. Силовање је најгрознија ствар која се жени може догодити, страشان чин који треба осудити.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

ОКРУГЛИ СТО: ВЕЛИКА ДЕПРЕСИЈА

ПРОЦЕС КОЈИ ЈОШ НИЈЕ ЗАВРШЕН

Округлом столу о представи *Велика дејресија* (Српско народно позориште / Центар за развој визуелне културе Нови Сад) присуствовали су аутор **Филип Грујић**, редитељ **Марко Челебић**, глумци **Бранислав Јерковић**, **Тијана Марковић** и **Предраг Момчиловић**.

Водитељ **Влатко Илић** истакао је да ово није прва сарадња Марка Челебића и Филипа Грујића. Поставио је питање је ли реч о генерацијској представи.

Марко Челебић је рекао да то није нужно генерацијско питање. „То доприноси одређеном квалитету. Ми смо и живели заједно у тренутку кад је настала драма. Наш однос може само да помогне при раду.“

Филип Грујић се укључио у разговор рекавши да поетика може бити нешто што јесте генерацијски. Све више се пише у преплитању дијалога. „Сада се гаји врста неговања прича на модеран и другачији начин. Ово није први текст који је Марко режирао, али прва је професионална сарадња. Овај текст је писан пре три године.“

Водитељка **Исидора Поповић** је рекла да је текст рађен под другим насловом – *Све је било у реду док му вилица није ошћала*. **Влатко Илић** је подсетио да је ова представа настајала с дугим паузама. Да ли је то одлагање било корисно? **Предраг Момчиловић** сматра да је увек добро направити малу паузу у процесу. „Када се раде у континуитету, неке ствари се кроз процес играња дорађују и учвршћују. Та пауза нам се десила ненамерно, а то је било добро јер смо веома лепо комуницирали и тада сам схватио да имамо представу. Мислим да је то стварно помогло.“

Фото: Б. Лучић

Тијана Марковић је рекла да процес и даље траје. „Врло је важно да имамо савремене писце, и то јесте велики изазов. Кад сам прочитала текст, била сам скептична. Нисам доводила у питање текст, већ нисам знала како глумачки то да пренесем, којим средствима да се служим, нећу да играм нешто што не пребацује рампу. Кад сам други пут читала текст, у мени је нешто оживело. Нисам се покајала што сам прихватила. Хвала што нам пружају такве изазове. Надам се да ће будуће генерације да нас стављају пред изазов. Тај таленат морамо да негујемо. Целокупан процес, са том паузом, донео је посебан квалитет.“

Гласање публике за најбољу представу Велика депресија – 4,07

Влатко Илић сматра да је занимљиво видети шта све може да проистекне из самог текста. Бранислав Јерковић је напоменуо да је путовање мало другачије, јер из визуре публике то изгледа лако. „То су фрагменти у шест месеци током којих се радња дешава. Немамо припреме, немамо надоградњу кроз дијалог. То је клик и ту си.“

Марко Челебић је додао да је и базен ту да покаже да девојке, тек кад умру, класно се изједначавају. „Драго ми је

Фото: Б. Лучић

ако се то примећује и ако се тако чита. Глумице које играју тада су биле четврта година студија код Бориса Лијешевића, стално се враћамо на то да имају име и презиме и своје биографије.“

Филип Грујић додаје да су девојке хор али свака је личност за себе. На питање Влатка Илића зашто девојкама припадају хорске деонице, а породици нешто друго, Грујић каже да је то јасна прича. „Суштински се данас ништа није променило, треба да прође сто година да би се ставови о радницима променили. Може и данас да се догоди исто, нема промене и опет се историја чује кад се већ догоди.“

Исидора Поповић је поставила питање сукоба оца и сина који није класно означен. Предраг Момчиловић је рекао да је једна од највећих провокација тај сукоб између родитеља и детета. Марко нас је кориговао увек кад смо покушавали да радимо на класичан начин.“

Бранислав Јерковић истиче да је важно наћи тон који ће бити јасан публици. „Ми се не погледамо ниједном у току представе, а мора да се изгради осећај за публику, да ту постоји нека прича. Идемо у непознато, послушкујемо, опињавамо док не откријемо.“

Предраг Момчиловић: „У глуми постоје нека места где можемо да користимо властито искуство. Родитељско искуство је другачије. Зато је било занимљиво и провокативно на пробама. Зато нам је добро дошла пауза, да се раздвојимо да бисмо се поново срели.“

Тијана Марковић истиче да су ту људи. „Човек ради са човеком, у позоришту говоримо о категорији присуства, и то је најузбудљивије. Ако се не нађемо с човеком преко пута, онда нема позоришта. Недостатак комуникације је ту, немамо свест о томе да ли се чујемо или видимо, мени је свеједно хоће ли ми неко рећи Ви или Ти. Мени је највећи изазов то присуство. Бити ту и бити присутан је најређе и најбитније да се види у позоришту.“

Милена КУЛИЋ

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: ВЕЛИКА ДЕПРЕСИЈА

СЕКС, ЛАЖИ И ВИДЕО-БИМОВИ

Контекст представе *Велика депресија* Марка Челебића по тексту *Вилица Ебена Бајерса* Филипа Грујића наизглед је следећи: *Раднице у фабрикама сајшова умирале су мажући усња радијумом којим су бојиле казаљке сајшова. Међу њим, за штећношћ радијума сазнало се тек кад је од њега умро бољаш Ебен Бајерс, који га је узимао због бола у лактицу.* Тако бисмо бар могли да помислимо на основу информација које се као текст са видео-бима пројектују на почетку и на крају представе. И добро је да се пројектују јер бисмо у супротном могли закључити да *Велика депресија* тематизује патње богатих, доконих и празних људи изједначавајући их, без имало ироније, са системским насиљем које су трпеле жене радничке класе. Уз то, добро је да са поменутог видео-бима на самом почетку и крају представе сазнајемо да аутори примећују класну неправду којој су биле изложене такозване *Radium girls* јер бисмо у супротном били заведени на закључак да пет младих жена, „Радијумских девојака“, у својству хора својим сонговима и кореографијама доприносе искључиво естетизацији представе, а притом много проблематичније – као објекти сексуализације. Хваљен видео-бим!

Ако, међутим, макар накратко одлучимо да заборавимо оно што је представи дословно *дойисано* и фокусирамо се на радњу комада, схватићемо да се она своди на предуге монологе којим Ебен Бајерс (Бранислав Јерковић) и његова породица, коју чине отац (Предраг Момчиловић), жена (Тијана Марковић) и брат (Аљоша Ђидић) покушавају да артикулишу сопствене метафизичке, или управо физичке, патње и страхове, као и међусобне односе. Како би ти монолози ипак имали структуру, ту је доктор Бејли (Страхиња Бојовић) који је одговоран за лек „радитор“, у ствари радијум, од кога ће умрети прво Џон (брат), а затим Ебен Бајерс. Карактери мушких ликова слабо се разликују и ниједан од њих нема сопствени „глас“, већ, чини нам се, служе као глас аутора који је намерио да нам саопшти понешто о свему што га мучи. Ебенова жена нема сопствених мука, њу мучи само оно што се тиче Ебена – што је вара, што жели да она абортира, што га воли... док о њеним мислима, на пример, о љубави, сексу или абортусу не сазнајемо ништа.

„Радијум грлс“ (Магдалена Мијатовић, Емилија Милосављевић, Сара Симовић, Уна Беић, Милена Даутовић) су ту да нам укратко препричају свој случај, али много важније – да певају, ђускају, тврдују и буду лепе. Једини мотив који је могао бити дирљив у вези са њиховом репрезентацијом јесте тај што аутори одлучују да свакој допусте да се представи именом и презименом, а из њиховог сонга потом сазнајемо да су за своје окружење биле анонимне, те аутори сада наизглед исправљају историјску неправду. Кажем „могао би“ да ова представа у целисти управо не доприноси естетизацији њихове патње, док истовремено

превише озбиљно схвата своје протагонисте, породицу Бајерс, и режијом и глумачком игром с уживљавањем управо тражи од публике да жали Ебена Бајерса, уместо да га учини смешним наспрам стварних жртава. И можемо замислити да, када би Ебена Бајерса питали: „како желиш да изгледа представа о теби?“, он би вероватно рекао – управо овако. Бранислав Јерковић одлично глуми бахато чедо директора железаре, харизматичног плејбоја, који се боји само сопствене патње. Аљоша Ћидић, опет, успео је да изгради лик интроспективног млађег брата тако да се у финим нијансама разликује од Ебена, премда то није био лак задатак. Тијана Марковић својом енергијом често „носи“ представу, јер разбија монотонију између равнодушног Ебена и запитаног Џона. Предраг Момчиловић, чини се, нажалост, није имао довољно простора, за разлику од Страхине Бојовића који, иако игра једнодимензионалног „злог мага“, уноси неопходан слој хумора у представу. Да је редитељ усмерио све глумце путем којим је пошао Бојовић, и прочитао драму више у стилу трагичне фарсе (што текст Филипа Грујића допушта, ако не и намеће с обзиром на бујицу намерних

Фото: Б. Луцић

паћим костимима док Ебен прича о својим сексуалним искуствима, а онда у финалном сонгу као најтрагичнији исказ закључују „наше су бебе рођене мртве, наши стомаци су постали гробља“. Дакле, не само да су раднице у фабрикама, имигранткиње, које су умрле због системског занемаривања и експлоатације, ништа више од лајтмотива (који редитељ у последњој трећини представе и заборави, па га на крају напрасно врати), него тај лајтмотив има искључиво сексуалну конотацију и скопофиличну намену, а затим трагедија њихове смрти није у томе што је умрло много жена, већ што нису родиле децу? Уз то, ако већ постоји алузија на Ебенову бисексуалност, зашто се мушко тело као објекат жеље не подвргава истом третману? Младе глумице вештина какве поседују Сара Симовић, Магдалена Мијатовић, Уна Беић, Емилија Милосављевић и Милена Даутовић свакако не заслужују да буду жртве ове представе. У том смислу, заиста се ништа не може замерити увек прецизном сценском покрету Андреје Кулешевић, која је и кореографисала синхроне кретње ових девојака, нити је целокупни ауторски тим (сценографија: Катарина Шијачић, костимографија: Сташа Јамушаков, композиција: Новак Ашковић) урадио ишта до да прецизно и доследно следи редитељевој намери, а то је да се једна друштвено ангажована тема преобрати у своју супротност. Сетимо се сада поново текста с накратко заборављеног видео-бима којим нам редитељ објашњава своју представу: „Radium girls постале су поп-култура“. Та реченица је последње што трепти пред нашим очима пре аплауза. Да ли је то прекор што се друштво том темом бави тако да буде разумљива свима уместо да се она третира како то Челебић чини – елитистички? Заборавимо због тога опет тај проклети видео-бим...

Фото: Б. Луцић

општих места), уместо да се бави атмосфером, односно самодовољном стилизацијом сцене, ова представа можда не би починила такав злочин против класне свести. Међутим, то је вероватно не би спасло мизогиније...

Могуће да би се подвукла испразност главних ликова, секс је стални и преовлађујући мотив разговора, наравно, међу мушкарцима. Браћа се надмећу који је јебао на чуднијем месту, дуго се и колоритно описују различите пичке, ужива се у вербалном глорификовању сопствене потенције, док нам отац своју помиреност са старошћу објашњава тако што „не чека ни девице ни курве“. Лик Ебенове жене је будућа мајка па тако (осим произвољног наговештаја инцестуозности са свекром који се даље не разрађује), према парадигми Лис Иригарај не подлеже трансакцији међу мушкарцима, али нема ни аутономију да у сексу тражи нешто осим свог мужа. Али зато се ликови „Радијум грлс“ подређују сексуализацији што физички што вербално. Од њих чујемо (скоро искључиво) да: „спавају саме понекад“, „скупљају ноге кад гледају испод“, једна се девојка представља као „цепна Венера, Буена“, друга као „романтична, заљубљена“, оне тврдују у ку-

Мина ПЕТРИЋ
IV година драматургије
Академија уметности Нови Сад

ОКРУГЛИ СТО: ХОТЕЛ ЗАГОРЈЕ

БИТКА ЗА ОШТЕЋЕНЕ ДУШЕ

Округлом столу о представи *Хошел Загорје* (Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб) присуствовали су **Јелена Ковачић, Аница Томић, Ксенија Пајић, Дијана Видушин, Перица Мартиновић, Бојана Грегорић Вејзовић, Лана Менига, Антонија Станишић Шперанда, Ивана Боланча, Тена Немет Бранков, Ђорђе Кукуљица и Дражен Ференчина.**

Водитељ **Влатко Илић** Округли сто отпочиње запажањем да су драматизација и постављање романа на сцену приметни на овом Стеријином позорју, али и повратак великим причама.

Ово је коментарисала редитељка **Аница Томић**, рекавши да је завршила компаративну књижевност и углавном позориште чита кроз књижевност. „Сваки роман и свако дело има потенцијал за драмску причу, та прича је мекша кад се пребаци на сцену, а унутар самог текста можемо додавати елементе које се виде на сцени. Ово је један у низу романа или прича које су завршиле на нашој сцени у Загребу. Годинама смо тражили права на овај роман и покушавали да га поставимо на сцену. Надамо се да неће бити више потребе да се бавимо оваквим темама, ово нисмо радили за себе, него за неке будуће генерације. Надамо се да ће неки будући клинци освестити да се ово догодило.“

Гласање публике за најбољу представу Хотел Загорје – 3,93

Јелена Ковачић је причала о поступку драматизације. „Кад се има у виду да је реч о личној причи, било је важно што је Ивана имала потпуно поверење да испричамо причу онако како желимо. Ово је генерацијска прича, и то је веома важно. Причу причају искључиво жене – кад се говори о рату, никад се не говори о онима који чекају и носе део терета. Пут до коначне верзије био је дуг и нима-ло лак. Прилично мозаична прича писана је из позиције девојчице. Читали цео Иванин опус да бисмо направили ову представу, слушали њене интервјуе. Ова адаптација је скуп свега што смо успели да сакупимо. Аница је дошла с предлогом хибридног стендапа. Требало је то сложити да свако добије свој простор и наћи начин како то направити. Договорили смо се све иде кроз причање, кроз судар фотографија како то изгледа данас и њихове приче. Све време се балансира између онога што је било и оног што се дешава сада. Одлучиле смо да су то јунакиње данас које причају своју причу. Ликови су креирани тако што смо градили различите мотиве ликова. Тај интервју на крају добија свој пуни смисао као опрека првом делу.“

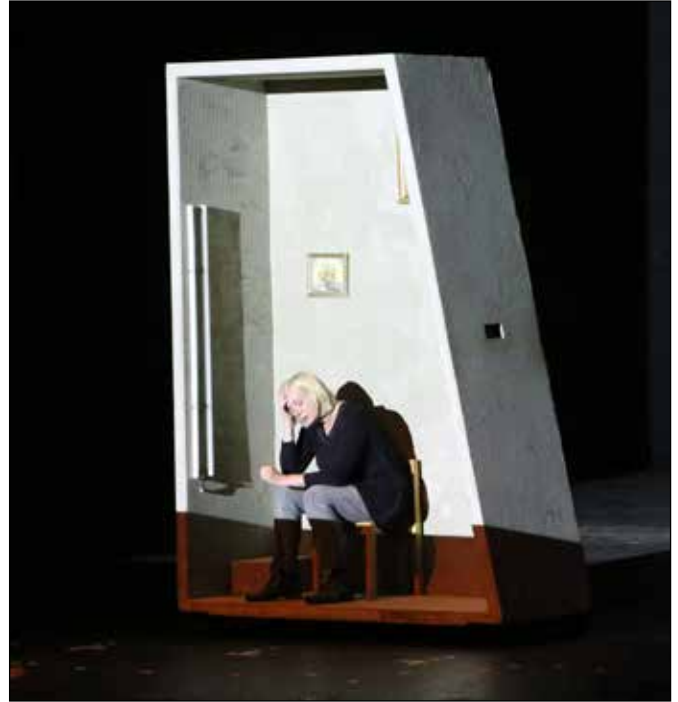

Фото: Б. Лучић

Водитељка **Исидора Поповић** је поставила питање о перспективи детета.

Дијана Видушин: „Нисмо знали поделу до прве пробе. Кад сам схватила шта играм, облио ме хладан зној. То је врло тежак задатак. Месец дана смо радили једну верзију, а онда дошли до овога што је представљено јуче. Процес је изазован психички и физички. Био је занимљив пут како открити однос с публиком, преласци у разне сцене и на крају приче о томе како је отац убијен. То је заједничко путовање, сви смо били подршка једни другима. Мислим да је важно да је испричана прича са женске стране. Ђорђе Кукуљица је једини мушкарац у представи.“

Питање контекста и однос с публиком изазива реакције. **Дијана Видушин** је рекла да публика другачије реагује у Хрватској, а другачије у Новом Саду. „Пре Новог Сада играли смо у Дубровнику. Тамо је играти ову представу другачије него играти негде где људи нису преживели овакву трагедију. Волела бих да је играмо по регији.“

Аница Томић истиче да постоје деонице које су намерно рађене јер је био познат тај контекст. „Публика поми-

Фото: Б. Лучић

сли да је сваки пут другачије, Ивана то сјајно уради да се чини потпуно другачије". **Јелена Ковачић** је рекла да у представи постоје аутоцитати и да је материјал знатно обимнији од онога што је приказано.

Влатко Илић је питао колики је уплив глумачке екипе на ову представу. **Ксенија Пајић** каже да је то колективни рад. „Било је занимљиво радити и мени је важна та представа. Било је емотивно радити. Свака од нас је преживела катарзу те трагедије. Ова представа и ова тема су нас повезале као колегинице. Имамо поштовање и љубав и то се пренело на наше односе приватно. Упознала сам маму коју глумим, то ми је отежало глумачки задатак јер играм стварну жену, а не измишљен лик. Било ми је лакше јер сам видела њену енергију и снагу. Волимо и чувамо ову представу и чини се да је публика добро прихватила.”

Аница Томић је додала да је фотографије добила од Иване, снимео их је њен брат и то су последње фотографије Вуковара.

Бојана Грегорић Вејзовић укључила се у разговор речима да људи воле причати о рату, посебно они који нису у њему били. „Ова прича је универзална, говори из перспективе детета. Може се играти било где у свету, живот иде даље, а ова прича говори о борби духа за животом који иде даље. Било је сјајно, исцрпљујуће, било је тренутак несигурности и отежаних задатака. Унутар њихове заједничке патње постојала је извесна нетрпељивост међу њима. То је људски хабитус. С песмом у вези, била је симпатична реакција господина којег сам питала да ли воли Дорис, он је рекао да воли али да не зна текст.”

Фотос: Б. Лучић

„Нама је сунце свануло кад смо чули да ће се радити ова представа. Морам рећи да сам јуче имао огромну трему, јер први пут се представа игра изван Хрватске. Питање је колико заједничког додира има с млађим генерацијама. Био сам прилично сретан након реакције публике, јер су сви препознали прецизну анализу хрватског друштва и менталитета. Овим су дали посвету свим женама које су суделовале у свему томе. Захвалан сам публици и организатору“ – рекао је управник „Гавеле“ **Дражен Ференчина**.

Члан Жирија за званичну селекцију **Давор Шпишић** укључио се из публике коментаром: „Заједнички бих назвао ове представе битком за рањенике и оштећене душе којих је било много. Пре свега честитке свима и новосадској публици. Гледао сам представу у Загребу, а публика је с посвећеном пажњом пратила представу. Важан сегмент јесте насиље државе над појединцем. Цела спирала насиља је вешто спроведена кроз представу.”

Дијана Видушин сматра да је Ивана у свом делу показала да је храбра и оптимистична жена. „Водила нас је у Хотел Загорје, ми смо све то видели. Када упознаш њу и њену маму, били смо потиштени и тужни, а оне су наставиле да живе с том тежином. То је одличан пример како се носити с тешком судбином”.

Милена КУЛИЋ

Фотос: Б. Лучић

Перица Мартиновић сматра да докле год ове глумице буду радиле у овом позоришту, биће женских ликова. **Аници Томић** било је занимљиво обртање позиције моћи, и то хрватска публика зна и препознаје. **Влатко Илић** је рекао да је представа могла да функционише без мушког лика, уводи се у представу да би слушао док је женска прича примарна. „Јуче је био баш рокенрол и баш сам задовољна. Мислим да театар неће преживети ако оваква врста ангажмана не буде стална. Суочавање онога што јесмо јесте нека будућност. У пандемији се причало о томе да ли ово значи смрт театра, ово је само почетак озбиљног театра“ – рекла је **Аница Томић**.

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: ХОТЕЛ ЗАГОРЈЕ

ДЕТИЊСТВО У РАТУ

Представа *Хошел Загорје* постављена је у режији Анице Томић у продукцији Градског драмског казалишта „Гавела“ у Загребу.

Иако је представа рађена по мотивима истоименог полу-аутобиографског романа Иване Бодрожић, ово није класична драматизација. Мада су сами догађаји из романа задржани, начин на који су изнесени потпуно је другачији. Редитељка Аница Томић заједно са драматуршкињом Јеленом Ковачић стилизовано приказује причу о деветогодишњој девојчици која је присиљена да са својом мајком и братом побегне из Вуковара, док јој отац остаје у рату. Представа меша игране сцене са квазидокументаристичким приступом, у ком личности публици причају своју причу. Документаристички аспект је још наглашенији сталним приказивањима фотографија Хотела „Загорје“, не како је изгледао за време рата већ данас.

Али, у том обраћању публици можда и лежи најслабија тачка ове представе. Иако на самом почетку нису проблем, како представа тече, игране сцене су далеко емотивније и целовитије, а монолози упућени публици све више успоравају развој приче. Јасно је да су ови монолози били веома битни ауторкама како би нагласиле чињеницу да су трауматичне сцене које посматрамо на позорници догађаји који су се заиста десили, али добија се утисак да би емотивни набој у току представе био још снажнији да су сви ти догађаји приказани кроз игране сцене. Најбољи пример овога имамо пред сам крај представе. Наиме, главна јунакиња је сада одрасла и постала је позната списатељица. Док даје интервју, прича о томе колико се Вуковар променио, а затим и о помешаним осећањима кад је у питању њен отац, односно о томе како зна да је мртав, али га и даље очекује. Међутим, након тога су њена осећања симболички приказана кроз потресну сцену у којој протагонисткиња вришти за својим оцем док голим рукама копа земљу у очајничком покушају да га

Фото: Б. Луцић

пронађе. Та сама сцена у кратком времену тако савршено приказује ужасавајуће емоције које протагонисткиња осећа према изгубљеном вољеном бићу да се, након тога, сцена интервјуа скоро чини непотребном и као да постоји само да би се публици испричале емоције јунакиње.

Режија Анице Томић је сјајна, посебно у стилизованим сценама у којима публика осећа страх, ужас и хаотичност одрастања протагонисткиње у време рата. Најбољи примери овога су сцене које нагло прекидају ток представе само како би глумице у колони протрчале поред публике, након чега ће бити срећане на позорници, као и сцена у којој се сценографија помера док главна јунакиња покушава да побегне од свега, док се истовремено муњевито пројектују снимци Хотела „Загорје“.

Глумачки ансамбл чине глумице, изузев улоге водитеља. Посебно се у главној улози истиче Дијана Видушин која перфектно оживљава беспомоћност и тугу протагонисткиње. Поред ње, истичу се и Ксенија Пајић у улози мајке, која приказује зрелију и помирену тугу, као и Бојана Грегорић Вејзовић у улози тета Славице, која маестрално прелази из наизглед растерећене жене у заиста истраумирану и поврећену особу. Представа се фокусира на ратну причу из визуре жена које су беспомоћне и у ситуацијама у којима ништа не могу да промене и мора се признати да ансамбл глумица перфектно преноси таква осећања публици, никада не залазећи у патетику.

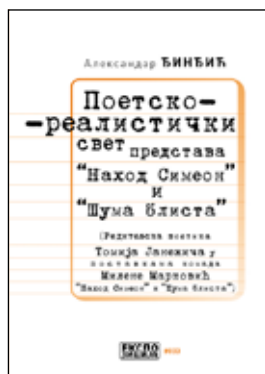
Хошел Загорје је представа која се бави изузетно болном и актуелном темом. И поред сјајне режије, глуме и приче, због одређених стилистичких избора и повремене потребе да се публици испричају осећања радије него да се покажу, представа не достиже у потпуности емотивни набој који је могла. Добија се утисак да су поједини елементи унутар представе ефектнији од саме целине.

Никола ЂОНОВИЋ
IV година драматургије
Академија уметности Нови Сад

Фото: Б. Луцић

НОВА ИЗДАЊА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Едиција „Експозиција“, 2019.

Александар Ђинђић,
Поетско-реалистички свет представа „Наход Симеон“ и „Шума блиста“. Редитељска њоеџика Томија Јанежича у њосџавкама комада Милене Марковић „Наход Симеон“ и „Шума блиста“

У овој студији аутор анализира одлике драмске поетике Милене Марковић и паралелно разлаже структуру сценских оживотворења њених драма *Наход Симеон* (Српско народно позориште, 2005/2006) и *Шума блиста* (Атеље 212, 2008/2009) у режији Томија Јанежича. Разлагање редитељске поставке Ђинђић врши структурално, разматрајући сценску транспозицију Миленених тема и симбола, склоп представа, глумачку игру, решење и креативно кориштење сценског простора, сценско светло, употребу и значење звукова и музике.

Ђинђић оцењује да је овим представама креирана ретко достигнута комплементарност између поетско-драмске артикулације списатељице и сценске креације редитеља. Режијска реализација је не само и симболику и поетску документарност драме сценски оживотворила и материјализовала, него је симболе, значења, метафоре и референце и даље развијала и разгранавала, али увек укорењено у драмској основи. Ауторкину специфичну драмску поетику Јанежич је оптимално транспоновео у адекватну театарску поетику. У том смислу Ђинђић закључује да је интеракција између двоје аутора, Милене Марковић и Томија Јанежича, једна од најзначајнијих и најплодоноснијих сарадњи на релацији драмски писац-редитељ у савременом српском позоришту.

Издања Стеријиног позорја можете купити у прес центру СНП-а по промотивној цени од 300 динара.

СУТРА НА ПОЗОРЈУ СРЕДА, 23. ЈУН

11.00 часова / СНП, Камерна сцена

**О дијалогу између сцене и њених „бочних страна“
(округли сто)**

Организатори: Сцен (Центар за сценски дизајн, архитектуру и технологију), Департман за архитектуру и урбанизам, Факултет техничких наука Универзитета у Новом Саду

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“

Округли сто: Дјечак који је говорио Богу

12.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Витезови „Лаке мале“

16.00, 18.00, 20.00 и 22.00 часа / Културна станица
Свилара (Ђорђа Рајковића 6б)

Програм „Друга сцена“

КАО ДА КРАЈ НИЈЕ НИ САСВИМ БЛИЗУ / репризе

Текст: Маја Пелевић

Режија: Никола Завишић

Битеф театар Београд

18.30 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Међународна селекција „Кругови“

КРЕКЕТАЊЕ

Текст: Алмир Башовић

Режија: Алеш Курт

Народно позориште Тузла (Босна и Херцеговина)

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Такмичарска селекција

ДЕРВИШ И СМРТ

Према истоименом роману Меше Селимовића

Драматизација и режија: Дејан Пројковски

Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Босна и Херцеговина-Република Српска)

ТАЛИЈЕ: Шта је ово?

ГЛУМАЦ: Душе убица иду баром до језера. Дато им је да испљуну блато како би дозволили оне које су убили. Моле их да им опросте.

ГЛУМИЦА: Ако им не опросте, уста им се опет напуне блатом...

ГЛУМАЦ: Онда се претворе у жабе и враћају се у бару... Све тако...

ИЗИ: Претварају се у жабе?

ГЛУМИЦА: Овдје је свима дато да мијењају облик.

(Алмир Башовић, *Крекетање*)

НУРУДИН: Је ли злочин упитати за брата, ма шта да је учинио! То ми је дужност, и по божјим и по људским законима, свако би могао да ме пљуне ако бих се оглушио о то своје право. Јесмо ли постали животиње, или гори од животиња?

МУСЕЛИМ: Ријечи су ти тешке. На чијој је страни право? Ти браниш брата, ја закон. Закон је строг, ја му служим.

НУРУДИН: Ако је закон строг, треба ли ми да будемо курјаци?

(Меша Селимовић, *Дервиш и смрт*, драматизација и режија Дејан Пројковски)